

Knihovnické systémy a standardy (VIKBA10)

9. Centrální systémy a služby pro knihovny

Martin Krčál

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Brno, 6. května 2016

Základní otázky k diskuzi

- Co jsou centrální služby a systémy?
- Jaké znáte?

Souborný katalog ČR

Historie

- CEZL – Centrální evidence zahraniční literatury (1965)
- definováno vyhláškou 110/1965 Sb.
- buduje Státní knihovna ČSSR a Univerzitná knižnica v Bratislavě...
 - ❖ Praha = monografie
 - ❖ Bratislava = periodika
 - ❖ pravidelná výměna duplikátů záznamů z univerzitních a vědeckých knihoven v ČSSR

Uchovávání záznamů

Tištěné seznamy

STÁTNÍ KNIHOVNA ČR
Sektor služeb a speciálních oddělení

SOUPIS ZAHRANIČNÍCH PERIODIK

Z DEVIZOVÝCH OBLASTÍ

DOCHÁZEJÍCÍCH DO ÚSTŘEDNÍCH
KNIHOVEN A STÁTNÍCH VĚDECKÝCH
KNIHOVEN ČR V LETECH 1976 A 1977
A OBJEDNANÝCH NA ROK 1978

PRAHA 1979

- JOURNAL OF ECONOMETRICS
1976-1978: ABA 006 ABA 013
- JOURNAL OF ECONOMIC ENTOMOLOGY
1976-1978: ABA 009
1976: ABA 001
- JOURNAL OF ECONOMIC HISTORY
1976-1978: ABA 001 ABA 006
- JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE
1976-1978: ABA 001
1976, 1977: ABA 009
- JOURNAL OF ECONOMIC THEORY
1976-1978: ABA 006
- JOURNAL OF EDUCATION FOR LIBRA-
RIANSHIP
1976-1978: ABA 003 ABA 013
- JOURNAL OF EDUCATIONAL PSYCHOLOGY
1976-1978: ABA 001 BOA 002
ULG 001
- JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH
1976-1978: ABA 001 ABA 012
BOA 002
- JOURNAL OF EGYPTIAN ARCHAEOLOGY
1976-1978: ABA 001
- JOURNAL OF ELASTICITY
1976-1978: ABA 013
- JOURNAL OF ELECTROANALYTICAL CHE-
MISTRY AND INTERFACIAL ELECTRO-
CHEMISTRY
1976-1978: ABA 013 BOA 003
- JOURNAL OF ELECTROCARDIOLOGY
1976-1978: ABA 008
- JOURNAL OF ELECTROCHEMICAL SOCI-
ETY
1976-1978: ABA 001 ABA 007
ABA 013 ICA 001
- JOURNAL OF ELECTRON SPECTROSCOPY
AND RELATED PHENOMENA
1976-1978: ABA 013
- JOURNAL OF ELECTRONIC ENGINEERING
1976-1978: ABA 013 FBA 001
- JOURNAL OF ELECTRONIC MATERIALS
1976-1978: ABA 013
- JOURNAL OF ELECTROSTATICS
1976-1978: ABA 013
- JOURNAL OF EMERGOLOGY AND EXPE-
RIMENTAL MORPHOLOGY
1976, 1977: ABA 008
- JOURNAL OF ENDOCRINOLOGY
1976-1978: ABA 008 FBA 001
- JOURNAL OF ENGINEERING FOR INDU-
STRY
1976-1978: ABA 007 ABA 013
BOA 003
- JOURNAL OF ENGINEERING FOR POWER
1976-1978: ABA 013 BOA 003
- JOURNAL OF ENGINEERING MATERIALS
AND TECHNOLOGY
1976-1978: ABA 007 ABA 013
BOA 003
- JOURNAL OF ENGINEERING MATHEMA-
TICS
1976-1978: ABA 013
1976, 1977: BOA 003
- JOURNAL OF ENGLISH AND GERMANIC
PHILOLOGY
1976-1978: ABA 001 ABA 007
BOA 001
- JOURNAL OF ENVIRONMENTAL MANAGE-
MENT
1976-1978: ABA 009 ABA 013
1976, 1977: OBA 001
- JOURNAL OF ENVIRONMENTAL QUALITY
1976-1978: ABA 009
- JOURNAL OF ENVIRONMENTAL SCIENCES
1976-1978: ABA 013
- JOURNAL OF ENVIRONMENTAL SYSTEMS
1976-1978: ABA 013
- JOURNAL OF EXPERIMENTAL BIOLOGY
1976-1978: ABA 001 ABA 009
OLA 001
ABA 008
- JOURNAL OF EXPERIMENTAL BOTANY
1976-1978: ABA 001 ABA 009
BOA 001
- JOURNAL OF EXPERIMENTAL CHILD
PSYCHOLOGY
1976-1978: ABA 001
- JOURNAL OF EXPERIMENTAL MEDICINE
1976-1978: ABA 001 ABA 007
ABA 008 BOA 001

Po roce 1989

- snaha vybudovat centrální katalog
- projekt Caslin (1992-1995)
 - ❖ navazující projekty KOLIN, MOLIN,...
 - ❖ automatizace knihoven (součástí i SK ČR)
 - ❖ \$ 1,1mil. (Mellonova nadace, A. Lass)
- rozdělení státu – česká produkce
 - ❖ spolupráce se SVK
- elektronizace, předávání záznamů
 - ❖ od roku 1995
 - ❖ jednotné formáty a pravidla, [jak přispívat](#)

Služby SK ČR

- vyhledávání dokumentů
- zjištění uložení dokumentů v knihovnách
- podpora MVS a EDD
 - ❖ Virtuální polytechnická knihovna (VPK)
- stahování záznamů
 - ❖ Z39.50, sdílená katalogizace

Služby SK ČR

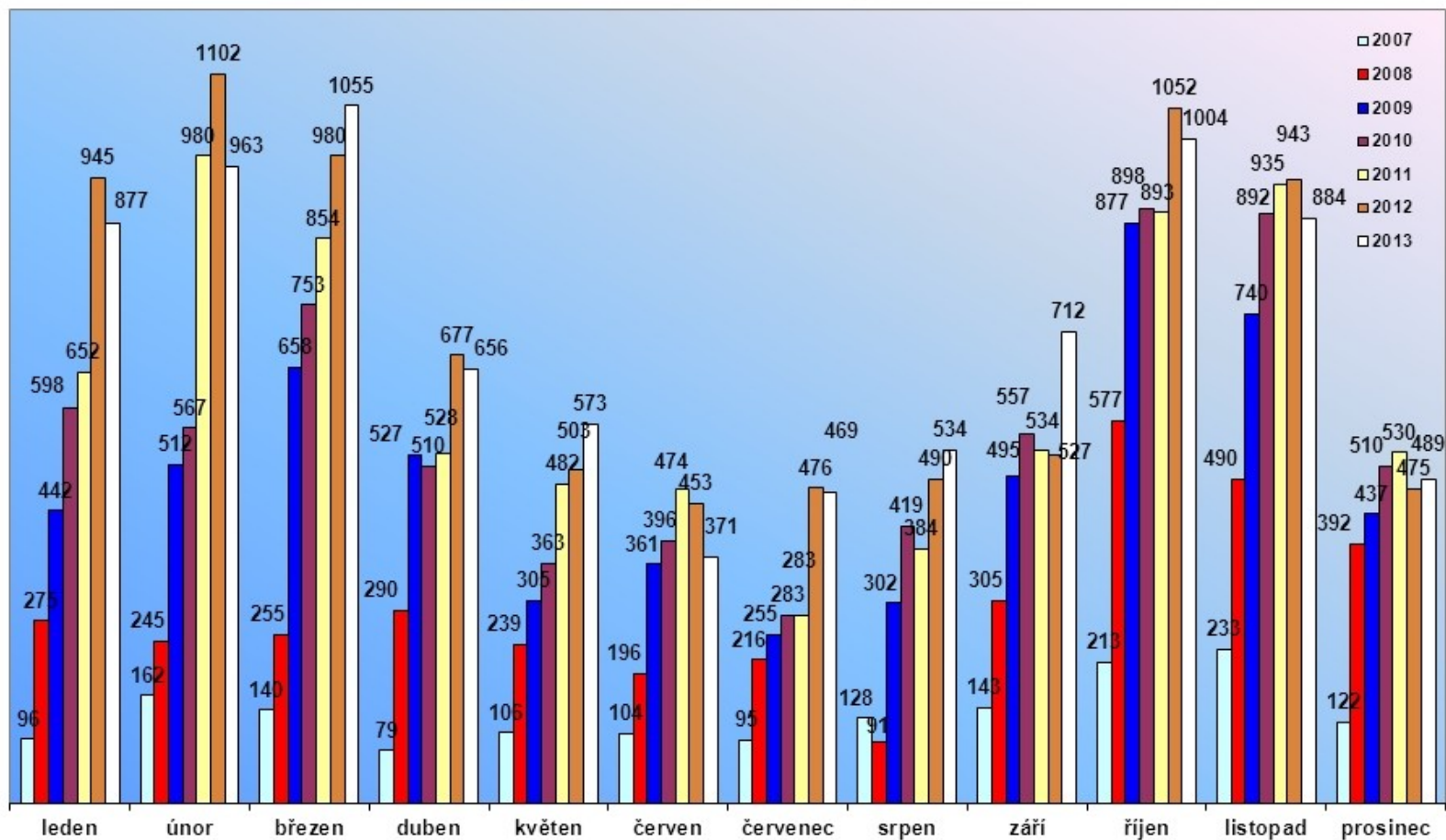
- přidělování číslo ČNB (čČNB)
 - ❖ sysno v SK ČR = jednoznačné ID
 - ❖ od roku 2010, přidělováno i zpětně všem záznamům v ČNB
- obohacování záznamů
 - ❖ propojení s internetovými zdroji se vztahem k danému záznamu
- propojování s plným textem
 - ❖ např. Kramerius, lokální úložiště
 - ❖ SFX
- statistiky

SK ČR

- 6,2+ mil. záznamů
- obsah:
 - ❖ monografie, časopisy, sborníky, speciální dokumenty,...
 - ❖ české i zahraniční
- přispívá 418 knihoven
 - ❖ 54 testovány záznamy
- návštěvnost
 - ❖ cca. 3000 uživ./den
 - ❖ od počátku cca. 5 mil. uživ.

Statistika MVS

Počet objednávek MVS poslaných z prostředí SK ČR

Přístupy

- www.caslin.cz
- <http://aleph.nkp.cz>
 - ❖ báze SKC (vše), SKCP (seriály),...
- [Multivyhledávač EDS](#)
- www.jib.cz

Dílčí báze SK ČR

ANL

- analytická bibliografie článků
- chybí jeden zdroj metadat článků z českého prostředí
- agregace článků (Scholert, Journal TOCs)
- vytvářeno ručně v knihovnách od 1992, ale náročné na čas → rušení, nezájem
- zrušeno 2010

ANL

- ve své době pokrývalo cca. 500 titulů časopisů a novin
- 1,3 mil. záznamů (2010)
- diskuze o pokračování projektu
 - ❖ Má smysl?
 - řešerše!!!
 - ❖ Je to drahé? Kde vzít finance? VISK?
 - ❖ Autorská práva?
 - ❖ Jiné možnosti?
 - spolupráce s vydavateli
 - propojování s plnými texty
 - ❖ postupná obnova (např. [MZK](#))

ANL+

- od roku 2011, navazuje na ANL
- obsahuje plné texty (přístupné pouze z PC vybraných knihoven)
- volně jen záznamy a anotace
- zdroje dat:
 - ❖ záznamy knihoven
 - ❖ digitalizace v knihovnách
 - ❖ Newton Media a Anopress
 - ❖ zapojení AV ČR (DL AV ČR – 110 časopisů)

ANL Retro

- propojení starších článků s plnými texty
- autorská práva
- pilotní projekt
- [Více info o ANL](#)

Soubor národních autorit (AUT)

- jednoznačná identifikace autority
- jmenné
 - ❖ personální (autoři jako osoby)
 - ❖ korporativní (instituce)
 - ❖ názvové
- věcné
 - ❖ tematické – věcná témata (unifikovaná PH), definují se sémantické vztahy (nadřazené, podřazené pojmy, synonyma)
 - ❖ geografické – geografické názvy
 - ❖ formální – forma, žánr, druh dokumentu

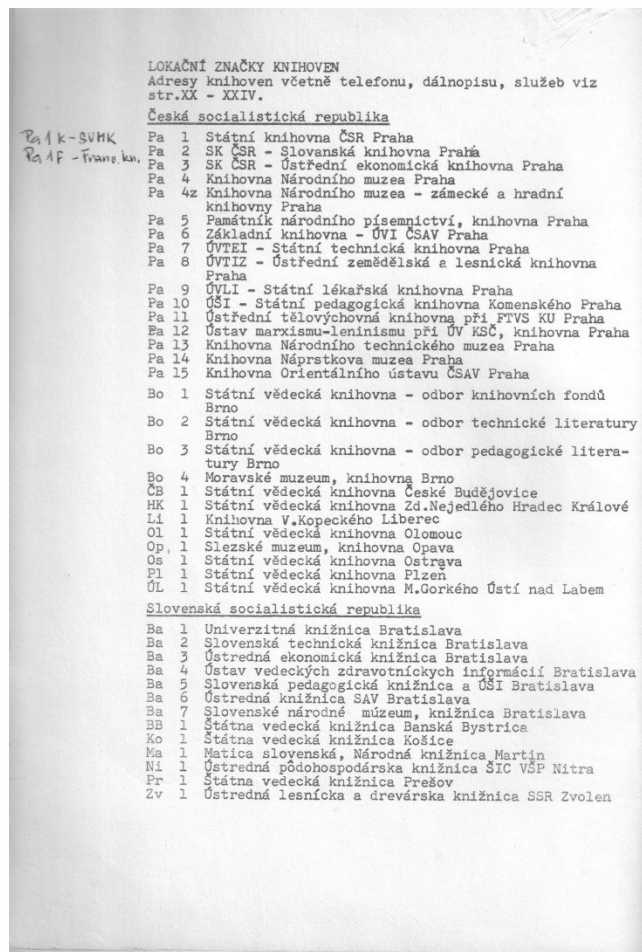
Soubor národních autorit (AUT)

- budován od roku 1996
- spravuje NKP ČR
- přebírání do lokálních záznamů
- identifikátor autority
- usnadňuje vyhledávání stejných autorů zapsaných pod různými variantami jména
- součástí [Viaf.org](http://viaf.org)
- přístup: <http://authority.nkp.cz>

Adresář knihoven (báze ADR)

- identifikace knihoven v CEZL
- nejprve tištěné adresáře
- dnes elektronicky
 - ❖ sigla, název, IČ, DIČ, kontaktní údaje (vedoucí, e-mail, telefony, adresa + GPS, web), katalog, info o MVS, funkce,...
 - ❖ aktualizováno

Lokační značky, sigly

ADR - Zobrazení záznamu

Zvolte formát: [Standardní](#) -- [Adresa a kontakty](#) -- [Podrobnější info](#) -- [Úplný záznam](#)

Záznam 1 z 1

Sigla	BOG001
Název instituce	Knihovna Jiřího Mahena v Brně, příspěvková organizace
Cizojaz. var.názvu	Jiří Mahen Library in Brno
IČ - DIČ	00101494 - CZ00101494
Kraj	Jihomoravský (okr. Brno)
Odpovědná osoba	Ing. Libuše Nivnická (ředitelka) ; tel.: 542 532 100 e-mail: nivnicka@kjm.cz
Adresa	Koblišná 4, 601 50 Brno-město Zobrazit na mapě [GPS: 49°11'42.85"N, 16°36'34.58"E]
Telefon	542 532 111 542 532 100 (ředitelství) 542 532 164 (Zákaznické centrum) 543 248 479 (Mahenův památník)
E-mail	kjm@kjm.cz ptejteseknihovny@kjm.cz
URL	http://katalog.kjm.cz/ (online katalog) http://www.kjm.cz
MVS	MVS vykonává, poplatek 70,- Kč. Knihovna je zapojena do MVS v SKC.
Poznámka	Aktuální informace o všech pobočkách Knihovny Jiřího Mahena v Brně jsou
Další informace	Památník Jiřího Mahena: Mahenova 8.
Přehled poboček	http://www.kjm.cz

Jednotná informační brána

JIB

- <http://www.jib.cz>
- vyvíjí NKP a UK
- prohledávání více zdrojů z jednoho místa
- technologie Metalib
 - ❖ výhody, nevýhody
- zdroje:
 - ❖ české i zahraniční
 - ❖ katalogy knihoven, souborné katalogy, plnotextové databáze, atd.

JIB

- Můj prostor
 - ❖ doplňkové služby po autentizaci
- institucionální přihlášení
 - ❖ rozšířené služby
 - ❖ NK, MZK, UK, SVK HK, MSVK
- SFX = nalezení plného textu

Ukázka JIB

JIB Jednotná informační brána

[Snadné hledání](#) | [Nalézt zdroje](#) | [Nalézt e-časopis](#) | [Profi hledání](#) | [Můj prostor](#) | [JIB+](#) | [Info portál](#)

[Hledat](#) | [Záznamy](#)

Snadné hledání

Jednoduché / Pokročilé

Skupiny zdrojů

- [Knihy v ČR](#)
Hlavní souborné katalogy v ...
- [Zahraniční knihy](#)
Velké evropské a americké ...
- [České články](#)
Vybrané české článkové ...
- [Zahraniční články](#)
Vybrané zahraniční ...
- [Zahran. články - licencované](#)
Licencované zahraniční ...
- [Periodika v ČR](#)
Noviny, časopisy, sborníky v ...
- [Autority](#)
Databáze autorů a heslářů ...

Powered by EXLibris MetaLib

[Vypnout automatickou aktualizaci stránky](#) | [Informace o zajištění přístupnosti](#)

Centrální portál knihoven

Koncepce rozvoje knihoven 2015-2020

- „V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně rychle obsloužen příjemným, kvalifikovaným, očividně spokojeným a motivovaným personálem nebo z pohodlí domova bez ohledu na národnost či handicap, v kteroukoliv denní či noční dobu získám požadovanou službu.“

CPK = řešení???

■ vize:

- ❖ z domova si v CPK dokument vyhledáte, stáhnete si jej nebo si jej objednáte a vyzvednete v knihovně dle svého výběru
- ❖ jednotný přístup do systému knihoven

CPK

- <http://www.knihovny.cz>
- snaha o sjednocení roztržitých služeb
 - ❖ každá knihovna bude schopna poskytnout stejný rozsah služeb
 - ❖ nároky na knihovníka – znalosti, technická zdatnost,...
 - ❖ využívat moderní technologie (např. online platby,...)
 - ❖ nutné dořešit autorská práva a náhrady autorům a vydavatelům

Služby CPK

- vyhledání dokumentů
- získání dokumentů
 - ❖ v tradiční nebo digitální podobě
- možnost platby online za služby

- v budoucnu třeba:
 - ❖ jednotná registrace do všech knihoven, správa svého čtenářského konta, možnost v jedné knihovně si půjčit a v jiné vrátit, fondy všech knihoven v ČR,...

Neoficiální demo

- <https://beta.knihovny.cz>
- [ukázka záznamu](#)

Kramerius

Kramerius

- <http://kramerius.nkp.cz/>
- digitální knihovna plných textů
 - ❖ monografie, periodika
- volně dostupné starší a nechráněné dokumenty
- některé dostupné jen z PC v NKP (e-prezenčka)
- možnost EDD
- formát DjVu

Registry šedé literatury

Národní úložiště šedé literatury (NUŠL)

- <http://nusl.techlib.cz/>
- spravuje NTK v Praze
- cíl NUŠL:
 - ❖ zvýšení viditelnosti, zpřístupňování, ukládání a **archivace** šedé literatury
 - ❖ vyhledání dokumentů a určení jejich uložení
 - ❖ sdílení dat do [OpenGrey](#) → zviditelnění v textů v zahraničí
- spolupráce s vědeckými institucemi

Theses.cz

- národní registr diplomových prací
- antiplagiátorský systém
- spravuje MU
- různý režim plných textů
 - ❖ dle univerzit a jejich politiky zveřejňování

Centrální služby

Ptejte se knihovny

- referenční a informační služby
- dotaz lze položit centrálně nebo své místní knihovně (pokud je zapojena)
 - ❖ 89 knihoven
- odpověď do 48 hodin
- archiv dotazů
- živý chat
- mobilní aplikace

Ptejte se knihovny

Úvod O službě Archiv Zúčastněné knihovny Odkazy Pro knihovny Novinky Mobilní aplikace f

Zadejte dotaz podle

OBORU
A B C

Zadejte dotaz podle

REGIONU

Ptejte se přímo

CHAT

Hledání v archivu

Jak se rodí čerti

- Dobrý den, chtěla bych se zeptat knihovny, jestli nemá nějaké informace o tom, jak přicházejí na svět čerti. Předem děkuji za urychlené vyřízení mého dotazu.
- [odpověď](#)

Obálky knih

- obohacený obsah
- obálky, obsahy
- potenciál i na plné texty, reference, anotace, hodnocení, komentáře, texty obsahů k indexaci apod.
- založeno na identifikátorech
 - ❖ ISBN, ISSN, EAN, čČNB, OCLC
- nyní 3 verze rozhraní, snaha migrovat na 3. verzi (API 3)

Komunikace

Konference „Knihovna“

- určena všem pracovníkům knihoven a informačních institucí
- všeobecné i konkrétní dotazy na provoz, procesy a služby knihoven
- [archiv konference](#)
- nutná registrace
 - ❖ přihlášení přes e-mail: listserv@cesnet.cz
 - ❖ do předmětu vložit příkaz pro přihlášení:
SUBSCRIBE KNIHOVNA
 - ❖ příkaz pro odhlášení SIGNOFF
KNIHOVNA

Konference „Výška“

- určena pracovníkům vysokoškolských knihoven
- řeší se aktuální problémy
- pozvánky na konference
- spolupráce
- vyska-request@cesnet.cz

Další elektronické konference

- **AKVIZICE** - nabídky vyřazených dokumentů
- **DISKUSE@MEMORIA.CZ** - vše kolem starých tisků a rukopisů
- **DRTINA** - pro školní knihovny
- **EKNIHY** - info o e-knihách, čtečkách a souvisejících tématech
- **INFOZDROJE.CZ** - info o e-zdrojích, Albertina
- **TERMINOLOGIE** - diskuze nad knihovnickou terminologií
- **VSEVED** - pro hledače informací o knihovnách a na webu
- [a další](#)

**Jiné centrální
služby???**

Závěr

Děkuji Vám za pozornost

Martin Krčál
krcal@phil.muni.cz